

<http://www.osobrinzi.si/index.php/projekti-dejavnosti/interesne-dejavnosti/sah>

V sodelovanju s Šahovskim društvom Kočevje <http://www.sah-kocevje.si/>

Šahovski krožek za prvo triado in 4. razred

Posebna pravila pri kmetih

Tomaž Cokan (tomaz.cokan@guest.arnes.si)

Žiga Volf

19.3.2014

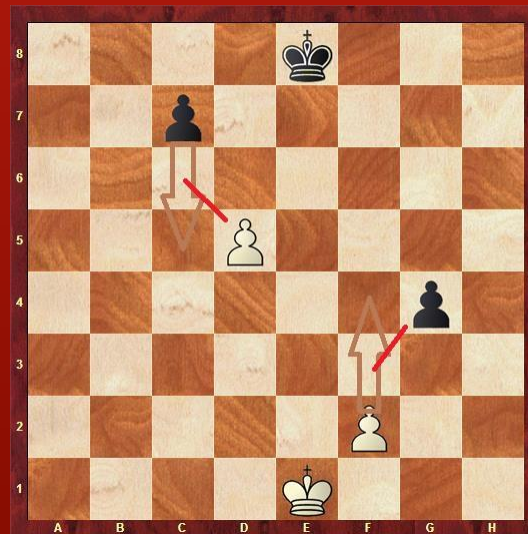
En passant

- jemanje s kmetom na način en passant je nekaj posebnega
- vemo že, da kmet na svojem začetnem polju lahko napreduje za eno ali dve polji
- če se odloči za napredovanje za dve polji in se s tem postavi ob nasprotnikovega kmeta, ga lahko nasprotnik vzame, kot v primeru, če bi se premaknil le za eno polje
- takemu jemanju rečemo en passant

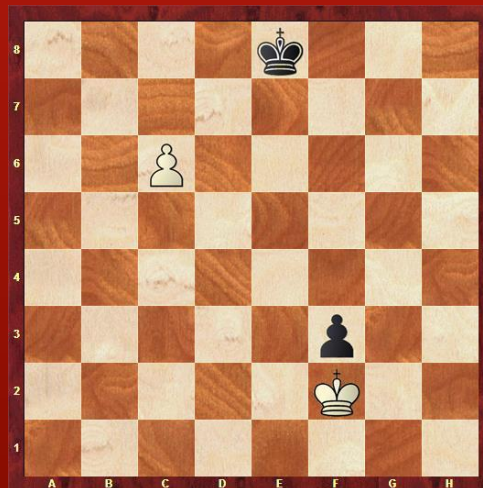
Primer 1

- če beli premakne kmeta na f4, ga lahko črni vzame s potezo gxf3 (en passant jemanje)
- če črni premakne kmeta na c5, ga lahko beli vzame s potezo dxc6 (en passant jemanje)

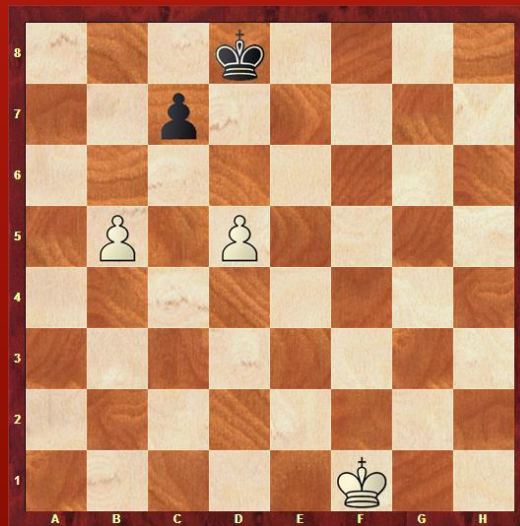
Primer 1 (nadaljevanje)

- po odigranih potezah 1.f4 gxf3 2.Kf2 c5 3. dxc6 je končno stanje prikazano na spodnjem diagramu

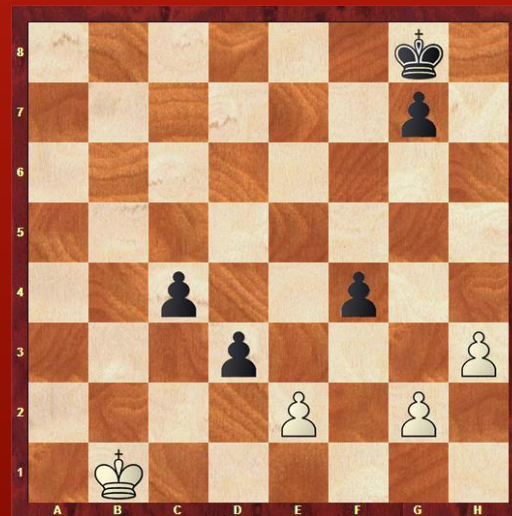
Vaja 1

- črni bo napredoval s kmetom s polja c7 na polje c5
- ali beli lahko vzame en passant? Kako?

Vaja 2

- beli bo napredoval s kmetom z e2 na e4
- ali črni lahko vzame en passant?

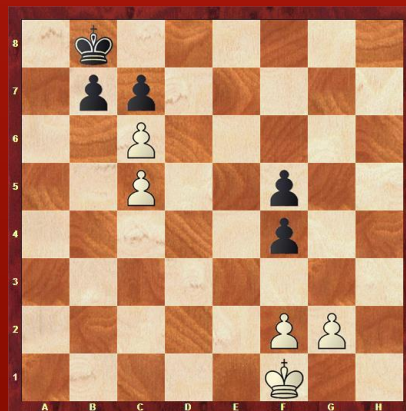
Vaja 3

- pokaži možna jemanja en passant, če beli napreduje s kmetom s polja b2 na polje b4 ali s kmetom s polja e2 na polje e4 ali če črni napreduje s kmetom s polja g7 na polje g5!

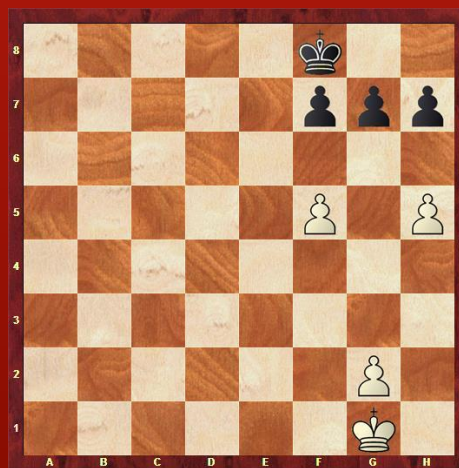
Vaja 4

- beli bo premaknil kmeta s polja g2 na polje g4
- je jemanje en passant mogoče?
- črni bo premaknil kmeta s polja b7 na polje b5
- je jemanje en passant mogoče?

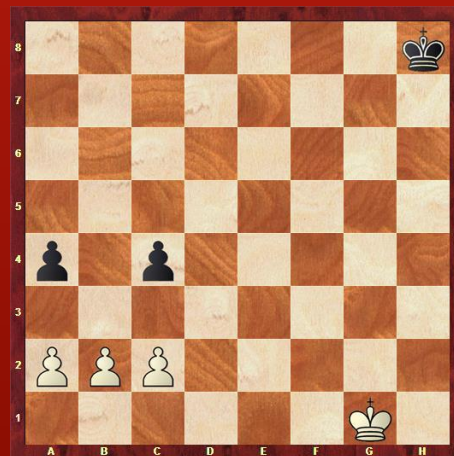
Vaja 5

- črni bo premaknil kmeta s polja g7 na polje g5
- je jemanje en passant mogoče?

Vaja 6

- beli bo premaknil kmeta s polja b2 na polje b4
- je jemanje en passant mogoče?

Promocija kmeta

- če kmetu uspe napredovati do zadnje (prve) vrste ne bo več kmet
- spremenili ga bomo v drugo, močnejšo figuro
- taki spremembi kmeta rečemo promocija

Promocija kmeta (nadaljevanje)

- vsak kmet, ki se prebije do svoje zadnje vrste, ima pravico (in obvezo!) do promocije
- nedovoljena je le sprememba v kralja
- na šahovnici je lahko vselej le po en kralj vsake barve
- zato pa se kmet lahko spremeni v katero koli figuro svoje barve, v damo, trdnjavo, lovca ali skakača

Promocija kmeta (nadaljevanje)

- kmetje se razumljivo največkrat spremenijo v damo, saj je dama najmočnejša figura in druga najpomembnejša (po kralju)
- obstaja pa nekaj posebnih položajev, ko se kmet ne spremeni v damo, temveč v kakšno drugo figuro
- igralec v damo lahko spremeni več svojih kmetov, skupaj ima lahko največ 9 dam na šahovnici (1 začetna + 8 promocij kmetov)
- prav tako ima lahko na šahovnici skupaj največ 10 trdnjav, skakačev in lovcev (2 na začetku + 8 promocij kmetov)

Primer 2

- kmet je prišel do polja c7
- sledi promocija

Primer 2 (nadaljevanje)

- kmet je dosegel polje c8
- dosegel je svojo zadnjo vrsto, zato se je dolžan spremeniti (promovirati)
- kmeta bi lahko beli spremenil v damo, trdnjavo, lovca ali skakača

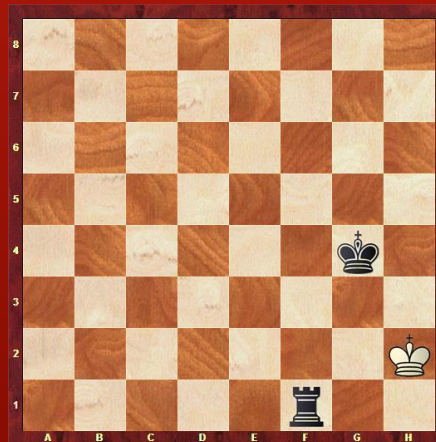
Promocija kmeta s hkratnim jemanjem

- v spodnjem položaju bo črni kmet s polja e2 napredoval do zadnje vrste tako, da bo sproti vzel belo trdnjavo na polju f1
- tudi kmet, ki je na zadnje polje stopil s pomočjo jemanja, si zasluži promocijo

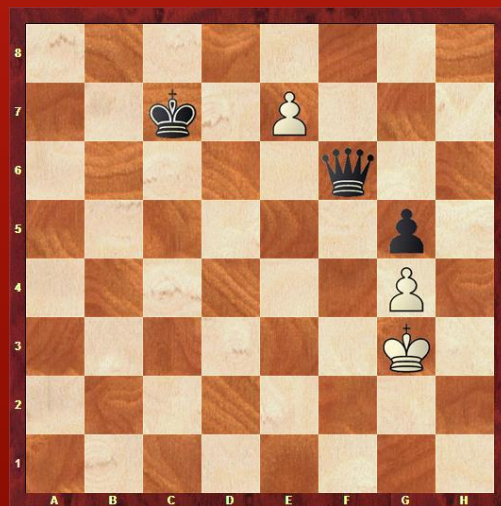
Promocija kmeta s hkratnim jemanjem (nadaljevanje)

- črni je vzel belo trdnjavo na polju f1 in hkrati promoviral svojo trdnjavo črne barve
- črni ne bo promoviral dame, saj bi to pomenilo pat!

Promocija kmeta v skakača

- v določenih položajih je kmeta pametneje in koristneje spremeniti v skakača, namesto v damo

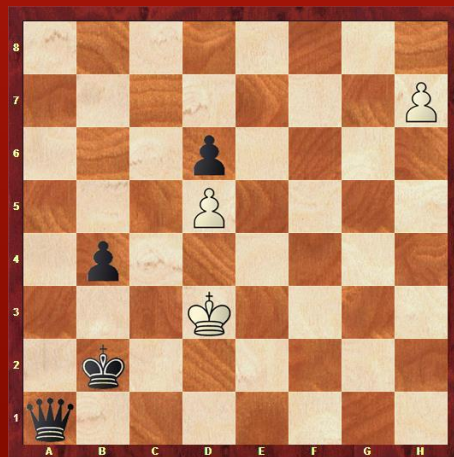
Promocija kmeta v skakača

- promocija v skakača pomeni na spodnjem diagramu takojšen dvojni napad proti črnemu kralju in črni dami
- v tem položaju je promocija v skakača nedvomno koristnejša

Različni primeri na temo promocije kmeta

- zanimiv primer: v tem položaju je edina smiselna promocija kmeta v lovca!
- 1.h8D+? (promocija v damo ni najboljša) Kb3! 2.Dxa1 pat (remi)!
- 1.h8T? Dd1+ beli bo izgubil, če promovira trdnjavo
- 1.h8L+! Ka2 (1...Kb3 2.Lxa1) 2.Lxa1 Kxa1 3.Kc4 in beli zmaga, saj posledično osvoji kmeta na polju d6, kmet na d5 pa ima potem prosto pot do promocije

Različni primeri na temo promocije kmeta (nadaljevanje)

- beli je na potezi
- črni bo partijo izgubil pa čeprav bo s svojim kmetom promoviral pred belim
- poraz je neizbežen, zaradi slabega (geometrijskega) položaja črnega kralja (nabodalo!)
- 1.h7 a1D 2.h8D+ Kd3 3.Dxa1

Različni primeri na temo promocije kmeta (nadaljevanje)

- beli kmet na polju c7 promovira v skakača in takoj matira črnega kralja

Različni primeri na temo promocije kmeta (nadaljevanje)

- 1.c8D? promocija belega kmeta v damo bi bila napaka, saj črni kralj ne bi imel nobene dovoljene poteze, hkrati pa ne bi bil napaden
- partija bi se končala s patom
- 1.c8T! beli lahko osvoji celo točko, če kmeta promovira v trdnjavo

Vaja 7

- kateri kmetje lahko promovirajo?

Vaja 8

- v katero figuro naj beli promovira svojega kmeta, če si želi priigrati celo točko?

Obvezna domača naloga

- preberi prosojnice 😊
- kako lahko promovira beli kmet?
- kako lahko promovira črni kmet?

Obvezna domača naloga – drugi del

- igranje šaha 😊

Neobvezna domača naloga

- nariši nekaj na temo šaha (risbica ...)
- napiši nekaj na temo šaha (pesmica, zgodbica ...)
- še kaj drugega, kar ni navedenega ...
- neobvezno domačo nalogo lahko ustvariš skupaj s sošolci, prijatelji, starši, starimi starši, učitelji ...

Pusti domišljiji prosto pot 😊

Vira

- Šahovska začetnica – vodič za učitelje (dr. Olgun Kulacs, Turčija; izdajatelj Šahovska zveza Slovenije)
- Šahovska škola (Dimitar K. Nevčevski, Skopje, februar 1999)

Hvala za vašo pozornost!

